

Leerlijn ondersteunt LNV-beleid Draagvlak voor natuur

De leerlijn natuur is een instrument om onderwijs over natuur vorm te geven.

Volgens de opdrachtgevers van LNV is hiermee 'het ei gelegd'. Voorstel is dat het onderwijs vanaf de basisschool systematisch aandacht aan natuur schenkt.

Natuur verdient respect. Je kunt daar verschillende argumenten voor aandragen, maar hoe dan ook heeft natuur waarde en betekenis voor alle leven. Daar mag best het onderwijs nog eens notie van nemen. Dat zou je als een doelstelling van de leerlijn natuur kunnen zien. Maar het is zeker niet het eerste motief.

De bedoeling van een leerlijn natuur is, aldus Bowine Wijffels van Cailin Consult, medewerker aan de nota, ook niet primair om scholen te voorzien. Deze

gen ontvangen over onderwijssubsidie, 'pedagogische argumenten' te bieden voor hun ja of nee. Een instrument om verder te praten.

"Dit is eigenlijk alleen de munitie," zegt Roel van Raaij, beleidsmedewerker strategie en kennis van de Directie Natuur, "maar er is nog niet geschoten. Het ei is gelegd, maar het moet nog broeden." Het is een 'halfproduct', waarvoor hij samen met Loek Treep, Directie Kennis, verantwoordelijkheid draagt. "Het moet uitgewerkt worden in gesprekken tussen beleidsmedewerkers en onderwijsinstellingen."

Tegenstroompje

Er zijn meer motieven. Er was namelijk ook zorg over de aandacht voor natuur in het onderwijs. Natuur staat bij jongeren wel op het lijstje, zo bleek onlangs bij een onderzoek van Motivaction. Maar op school en ook buiten school is de aandacht beperkt. "Er moet ook zoveel meer", zegt Wijffels. "Zo bleek uit onderzoek dat waar vroeger in het basisonderwijs wekelijks drie kwartier werd ingeruimd voor natuur, dat nu maar één kwartier is." En dat is dan eerder een lesbrief dan een bosbezoek.

Bovendien weten veel docenten niet goed hoe ze natuur in het onderwijs kunnen integreren. Het belang van natuurbegrip en natuurbeleving wordt misschien wel gezien, maar 'hoe laat je leerlingen zien wat natuur is, hoe het werkt, hoe ze er zelf mee verbonden zijn en hoe ze hun eigen verantwoordelijkheid kunnen nemen ten gunste van de natuur?' Geregeld wordt dan de hulp van natuur- en milieuorganisaties met hun educatieve programma's ingeroepen.

Als daar nog ruimte voor is. Natuur- en milieueducatie heeft min of meer plaatsgemaakt voor 'Leren voor duurzame ontwikkeling'. Dat is wellicht urgent, maar, zegt Arjen Wals, Wagenin-

gen UR, "er ontstond toch een tegenstroompje." Vanuit de zorg dat NME als 'achterhaald' zou worden neergezet, ecologie zou ondersneeuwen en bijvoorbeeld zo iets als schooltuinen in het basisonderwijs zouden verdwijnen.

Begrip

Systematisch aandacht voor natuur in het onderwijs, dat is het voorstel. Er is, hoewel erkent Van Raaij, "de omgevingscontext op een groene school heel anders is", daarbij geen onderscheid gemaakt tussen groen en grijs onderwijs. Inhoud blijft in grote lijnen hetzelfde; en die onderwijshouding zijn op hoofdlijnen beschreven. "Competenties zijn voor ons een ver-van-ons-bedshow", zegt Roel van Raaij. "We zijn als beleidsdirectie toch vooral met inhouden bezig. Het is dan al heel wat dat we niet al te gedetailleerd zijn. Er zijn in het onderwijs ook grote verschillen." Maar dat onderwijs kan hoe dan ook een functie vervullen. Dat was al onderkend in de nota Natuur voor Mensen, Mensen voor Natuur, en is nu dus uitgewerkt. Kennis en beleving over de natuur kan de samenleving meer bij de natuur betrekken en ook helpen dat mensen zich medeverantwoordelijk voelen. Draagvlak voor de natuur. Van Raaij: "Het onderwijs mag dan niet misbruikt worden om beleidsmaatregelen te realiseren: het gaat ons niet om acceptatie voor natuurbeleid, maar slechts begrip."

Verleiden

Dat natuurbeleid zoals omschreven in 'Natuur voor Mensen, Mensen voor Natuur' is gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van voor ons land karakteristieke natuurwaarden. Motieven liggen, aldus Bram van de Klundert, algemeen secretaris VROM raad, aangehaald in de leerlijn, wellicht niet zozeer in de natuur zelf, maar bij mensen. Ze genieten ervan, hechten eraan en gebruiken het ook.

'Het onderwijs mag dan niet misbruikt worden om beleidsmaatregelen te realiseren: het gaat ons niet om acceptatie voor natuurbeleid, maar slechts begrip.'

notitie, legt ze uit, beschrijft waar je in het onderwijs (basisonderwijs tot en met universiteit) welke leerdoelen en houdingsaspecten over natuur kunt plaatsen. De leerlijn is vorig jaar ook opgesteld om medewerkers van LNV die vra-

Leerlingen zouden in het onderwijs onder meer betrokkenheid, zorg, respect, verantwoordelijkheid en een gevoel van rechtvaardigheid kunnen ontwikkelen. En bijvoorbeeld ook verwondering

De leerlijn natuur geeft dan een beeld van hoe onderwijs over natuur en natuurbeleid eruit kan zien. Er wordt geen antwoord gegeven op de vraag waarom er aandacht voor natuur in het onderwijs zou moeten zijn, maar, wel

welke voordelen je kunt onderscheiden. 'Natuur kan van invloed zijn op de sfeer in school, het pedagogisch klimaat, het leefklimaat, de schoolomgeving en gezondheid van leerlingen en de profilering van de school.'

De makers van de notitie realiseren zich helemaal dat LNV beperkte mogelijkheden heeft om het onderwijs, het groene onderwijs en nog meer het overige onderwijs, te sturen. De overheid kan slechts motiveren, stimuleren en verleiden.

Opgave is dan om het natuurbewustzijn in de samenleving te vergroten en die samenleving aan te spreken op haar ver- →

Waar gaat het om in de leerlijn natuur?

- Bevorderen van natuur- en milieubesef
- Bevorderen van zorg voor een duurzame en leefbare leefomgeving
- Bevorderen van respect voor pluralisme

Waar vroeger in het basisonderwijs wekelijks drie kwartier werd ingeruimd voor natuur, is dat nu maar één kwartier

antwoordelijkheid voor natuur en landschap. Zonder daarbij meteen begrippen als biodiversiteit en ecologische hoofdstructuur te gebruiken. Dat is eigenlijk de lijn.

Verwondering

De leerlijn volgt de ontwikkeling van de lerende. Bij jonge kinderen kunnen positieve gevoelens voor natuur worden bevorderd (met veel natuurbeleving). Terwijl oudere leerlingen op samenhang wordt gewezen en hun mogelijke rol en invloed. Zij kunnen veldwerk of onderzoek uitvoeren. Waarbij, zo stelt de notitie, werkvormen een actieve participatie van de lerende mogelijk moeten maken

en ook moeten uitnodigen tot inleving en reflectie.

Leerlingen zouden in het onderwijs onder meer betrokkenheid, zorg, respect, verantwoordelijkheid en een gevoel van rechtvaardigheid kunnen ontwikkelen. En bijvoorbeeld ook verwondering. Dat is wat de leerlijn natuur suggereert. Een bepaalde houding en begrip ten opzichte van de natuur. Natuurles als tegenwicht tegen een dreigende vervreemding van de natuur bij jongeren.

Als die vervreemding zich al niet heeft ingezet? Misschien niet zozeer bij leerlingen van het groene onderwijs, maar wat te denken van het onderzoek van Al-

terra en Staatsbosbeheer, in 2002, dat 70 procent van de jongeren (420 jongeren in dit geval) zelden of nooit in de natuur komt? Meer hierover op de weblog die Alterra in opdracht van LNV bijhoudt, www.groenetoekomst.nl.

“Het zou mooi zijn als onderwijs van deze notitie notie neemt,” zegt Wijffels. Direct of indirect via intermediaire organisaties die onderwijs ondersteunen en over inhouden praten. Van Raaij: “We hopen dat de notitie voorzover er die al niet ligt, daar aftrek vindt.” En dat de leerlijn er tot een vervolgstap leidt. □